KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 13.7.2009
KOM(2009) 358 v konečném znění

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Souhrnná zpráva o stavu typů přírodních stanovišť a druhů z hlediska ochrany podle článku 17 směrnice o stanovištích

ZPRÁVA KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Souhrnná zpráva o stavu typů přírodních stanovišť a druhů z hlediska ochrany podle článku 17 směrnice o stanovištích

Shrnutí

Toto vůbec první systematické posouzení stavu nejvíce zranitelných typů přírodních stanovišť a druhů v Evropě z hlediska ochrany, chráněných v rámci směrnice o stanovištích, je součástí pravidelných zpráv o pokroku, které se každých šest let vypracovávají, pro 25 členských státech a 11 biogeografických oblastí (sedmi suchozemských a čtyř mořských). Podávání zpráv v takovém rozsahu dosud nemá v Evropě obdoby. Poskytuje první přehled stavu a zároveň slouží jako východisko pro posouzení budoucích trendů.

Výsledky za období let 2001–2006 ukazují, že se pouze malá část stanovišť a druhů v zájmu Společenství nachází v příznivém stavu z hlediska ochrany. Ze zpráv předložených členskými státy vyplývá, že travinné, mokřadní a pobřežní typy stanovišť jsou vystaveny nejsilnějšímu tlaku. Travinné typy stanovišť jsou především spojovány s tradičními formami zemědělství, které se z celého území EU postupně vytrácejí. Pokračuje přeměna mokřadních stanovišť na jiné typy využívání území a projevují se na nich také důsledky změny klimatu. Pobřežní stanoviště jsou vystavena rostoucímu tlaku, způsobovanému cestovním ruchem a rozvojem měst. Některé druhy chráněné v rámci směrnice, jako např. vlk, rys ostrovid, bobr a vydra, vykazují v některých částech EU známky zlepšení stavu, ale jak u těchto druhů, tak i u většiny ostatních druhů jsme ještě zdaleka nedosáhli cíle zdravých a udržitelných populací.

Výsledky dokazují, že ochranná opatření zavedená směrnicí, jakož i financování a další nástroje v rámci politik jednotlivých odvětví, mohou přinášet pozitivní výsledky. Je však nadále nezbytné vyvíjet značné úsilí, které naváže na dosavadní pokrok a dále jej upevní. Zejména je nutné dokončit soustavu Natura 2000, jejíž jednotlivé lokality mohou vyžadovat opatření na obnovu, a o tyto lokality i o celou soustavu bude třeba účinným způsobem pečovat a dostatečně je finančně zajišťovat.

Ze zpráv předložených během současného období podávání zpráv také vyplynulo, že poměrně malý počet členských států investuje dostatečné množství prostředků do monitorování stavu druhů a stanovišť na svých územích. Dobrý program monitorování vyžaduje odborníky a značné finanční zdroje. Pokud však budou chybět spolehlivé údaje, nebude možné posoudit dopad ochranných opatření.

Podrobné informace o výsledcích zpráv podle článku 17 lze najít na této internetové adrese: http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17.

1. ÚVOD

V roce 2001 si Evropská unie vytýčila politický cíl zastavit do roku 2010 ubývání biologické rozmanitosti v EU. V rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti se Evropská unie přihlásila ke globálnímu cíli „významného snížení současné ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010“.

Ve svém sdělení z roku 2006 nazvaném „Zastavení ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010 – a v dalších letech“[1] Evropská komise znovu potvrdila cíl zastavit ubývání biologické rozmanitosti do roku 2010 a k dosažení tohoto cíle stanovila program, jímž je Akční plán pro biologickou rozmanitost.

Předpokladem politiky EU i politiky mezinárodní je spolehlivé zjišťování stavu a vývojových trendů v oblasti biologické rozmanitosti. Na úrovni EU představují informace, které členské státy shromáždily a o nichž podaly zprávy v rámci směrnice o stanovištích[2], významný zdroj údajů o stavu některých nejvíce ohrožených typů přírodních stanovišť a nejvíce zranitelných druhů živočichů a rostlin.

2. POŽADAVKY NA PODÁVÁNÍ ZPRÁV PODLE ČLÁNKU 17 SMĚRNICE O STANOVIŠTÍCH

Co vyžaduje směrnice

Podle článku 17 směrnice o stanovištích musí členské státy každých šest let předložit informace o provádění směrnice. Za období podávání zpráv 2001–2006 poskytly členské státy první podrobné posouzení stavu všech typů přírodních stanovišť (216) a všech druhů (téměř 1 182) z hlediska ochrany, které jsou uvedeny ve směrnici a vyskytují se na jejich území.

Na základě zpráv předložených členskými státy se od Komise požaduje, aby vypracovala souhrnnou zprávu (tento dokument), včetně hodnocení dosaženého pokroku a příspěvku soustavy Natura 2000 k dosažení cílů stanovených v článku 3 uvedené směrnice.

Stav z hlediska ochrany

Podle článku 2 směrnice o stanovištích je „cílem opatření přijímaných na základě této směrnice zachování nebo obnova **příznivého stavu z hlediska ochrany** u přírodních stanovišť, druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v zájmu Společenství“ (typy stanovišť uvedené v příloze I a druhy uvedené v příloze II, IV a V směrnice).

V článku 1 směrnice je vymezen pojem **stav z hlediska ochrany** v případě stanovišť a druhů. Tyto definice zohledňují parametry, mezi něž patří rozloha oblasti, v níž se stanoviště/druh nachází, rozloha území jednotlivých stanovišť, jejich struktura a funkce (v případě stanovišť) a velikost populace, její věková skladba, mortalita a reprodukce (v případě druhů). To je základem pro vypracování jednotné metodiky hodnocení a formátu podávání zpráv, které byly

[1] KOM(2006) 216 v konečném znění, 22.5.2006.

[2] Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

schváleny Výborem pro stanoviště[3] v březnu 2005[4]. V roce 2006 poskytla Komise doplňující pokyny k postupu posuzování[5].

Biogeografické oblasti

Stanoviště a druhy, které se obvykle vyskytují společně, lze sdružit do oblastí s podobnými klimatickými, topografickými a geologickými podmínkami. Z ekologického hlediska lze Evropu rozdělit do sedmi suchozemských a čtyř mořských biogeografických oblastí. Při posuzování stavu druhů nebo stanovišť z hlediska ochrany členským státem proto referenční oblastí posuzování nebylo území daného členského státu, ale příslušné části biogeografických oblastí zasahující do tohoto členského státu (další informace o biogeografických oblastech viz box 1).

Postup podávání zpráv

Zprávy se předkládaly v elektronické podobě prostřednictvím systému Evropské agentury pro životní prostředí (EEA), zvaného „Reportnet“. Zprávy jednotlivých členských států měly být předloženy do června 2007. Tři členské státy tuto lhůtu dodržely, ale ostatní členské státy odevzdávaly své zprávy až do března 2008[6]. Jakmile členský stát svou zprávu podal, Evropské tematické centrum pro biologickou rozmanitost (ETC-BD) Evropské agentury pro životní prostředí ověřilo kvalitu a úplnost informací obsažených ve zprávě. Členské státy byly vyzvány, aby podaly vysvětlení a provedly doplnění a změny a zároveň aby během krátké lhůty předložily chybějící nebo aktualizované údaje.

Konzultace

V průběhu vyhodnocování údajů a přípravy tohoto dokumentu proběhly ve třech etapách konzultace s členskými státy. Ty byly nejprve vyzvány, aby ověřily národní souhrny, které pro ně byly vypracovány na základě zpráv jednotlivých členských států. Dále mohl v rámci veřejné internetové konzultace, jež probíhala od 28. července do 15. září 2008, vyjádřit své připomínky široký okruh zainteresovaných subjektů. Celkově se zaregistrovalo přibližně 2 000 internetových uživatelů ze 700 adres v celé EU a shromáždilo se téměř 400 připomínek. 75 % připomínek bylo vyhodnoceno jako relevantních a zadáno do internetové databáze informací („Data Sheet Info“). Závěrem byla předloha tohoto dokumentu předložena Výboru pro stanoviště.

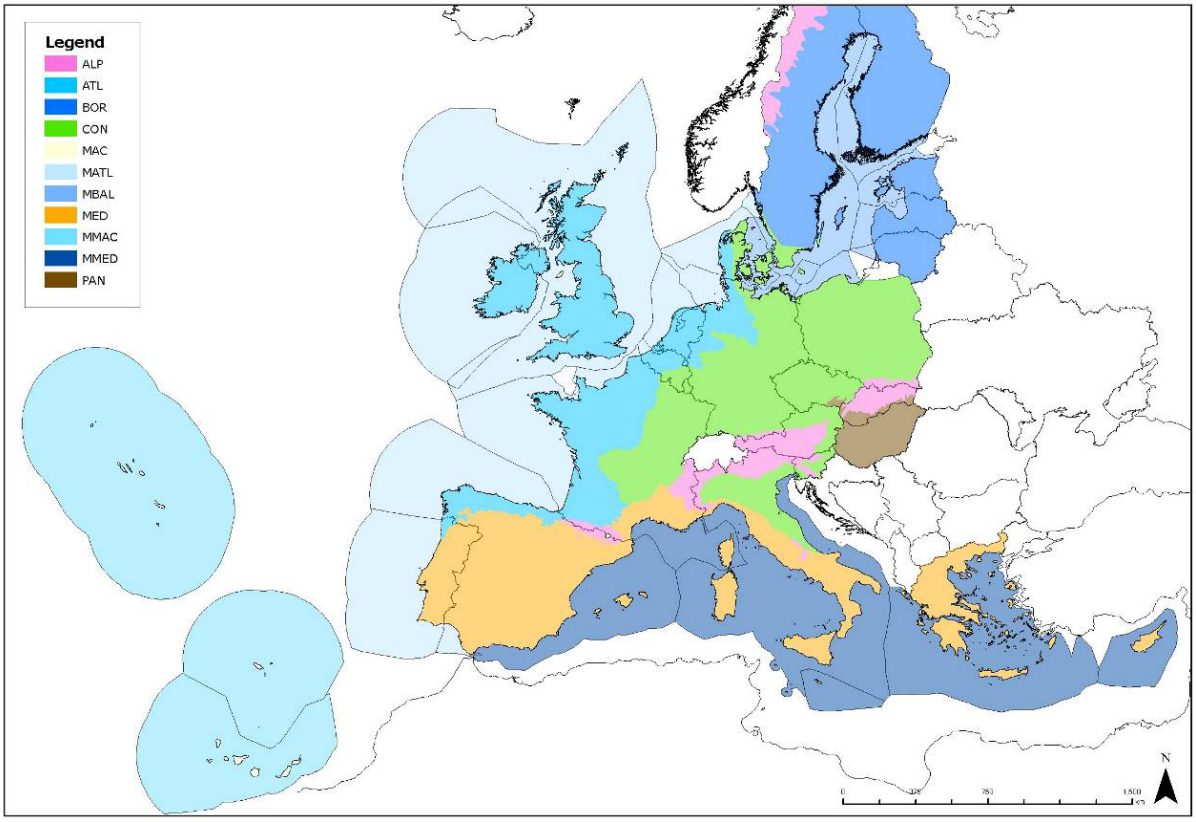
[3] Regulativní výbor složený ze zástupců členských států a zřízený podle článku 20 směrnice o stanovištích, jenž má podporovat Komisi při provádění směrnice.

[4] Posuzování a monitorování stavu z hlediska ochrany a podávání zpráv o něm – Příprava zprávy podle článku 17 směrnice o stanovištích za období let 2001–2006. Sdělení Výboru pro stanoviště, GŘ pro životní prostředí, Brusel, 15. března 2005, http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/reporting_framework&vm=detailed&sb=Title.

[5] Posuzování, monitorování a podávání zpráv podle článku 17 směrnice o stanovištích: Vysvětlivky a pokyny, říjen 2006. http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/guidlines_reporting&vm=detailed&sb=Title.

[6] Informace obdržené po tomto datu již nemohly být zohledněny.

Box 1: Biogeografické oblasti

Vysvětlivky pro jednotlivé biogeografické oblasti:

ALP = alpínská; ATL = atlantská; BOR = boreální; CON = kontinentální; MAC = makaronéská; MED = středomořská; PAN = panonská; MATL = atlantská mořská; MBAL = pobaltská mořská; MMAC = makaronéská mořská; MED = středomořská mořská

3. ÚPLNOST A KVALITA ÚDAJŮ

Chybějící informace

Celkově bylo členskými státy přibližně 13 % hodnocení stanovišť a 27 % hodnocení druhů na úrovni biogeografických oblastí uvedeno v kategorii „neznámý“. Počet druhů, jejichž stav z hlediska ochrany byl označen jako „neznámý“, byl obzvlášť vysoký v zemích jižní Evropy: Kypr, Řecko, Španělsko a Portugalsko uvedly u více než 50 % druhů vyskytujících se na jejich území označení „neznámý“. V mnoha členských státech chybějí úplné a spolehlivé informace o netopýrech.

Mořské prostředí je obzvlášť problémové: 57 % hodnocení mořských druhů a přibližně 40 % hodnocení mořských typů stanovišť spadá do kategorie „neznámý“. V mnoha členských státech totiž chybějí potřebné informace o stavu mořských druhů a stanovišť, které se nacházejí na jejich území.

Kvalita a soudržnost

I v případě, že informace jsou k dispozici, vznikají často problémy kvůli odlišnému způsobu sběru a interpretace údajů. Pokud to bylo možné, některé z těchto problémů vyřešilo ETC-BD během zpracovávání a vyhodnocování údajů. Komise a členské státy již začaly využívat poznatky získané z tohoto prvního kola podávání zpráv, aby zlepšily kvalitu informací předložených v dalším cyklu podávání zpráv.

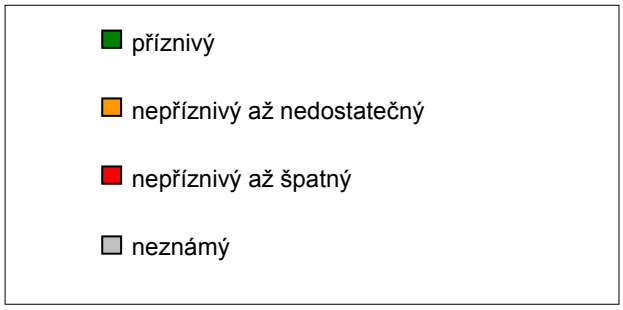
4. HLAVNÍ ZÁVĚRY ZE ZPRÁV PŘEDLOŽENÝCH PODLE ČLÁNKU 17

A) Úvod

Tematické centrum pro biologickou rozmanitost Evropské agentury pro životní prostředí provedlo na základě zpráv předložených členskými státy a s pomocí dohodnuté metodologie integrované hodnocení pro všechny biogeografické oblasti. Hodnocení členských států byla vážena podle podílu druhů nebo stanovišť nacházejících se na jejich území. Výsledky byly poté shrnuty do jednoho integrovaného hodnocení za každou biogeografickou oblast. Celkem bylo na biogeografické úrovni posouzeno 701 typů stanovišť a 2 240 druhů.

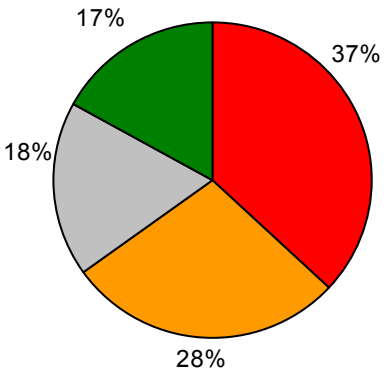
Na internetové adrese (http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17) se nacházejí bližší informace o hodnoceních provedených členskými státy a o hodnoceních na biogeografické úrovni (včetně map a přehledu informací), jakož i podrobná odborná zpráva.

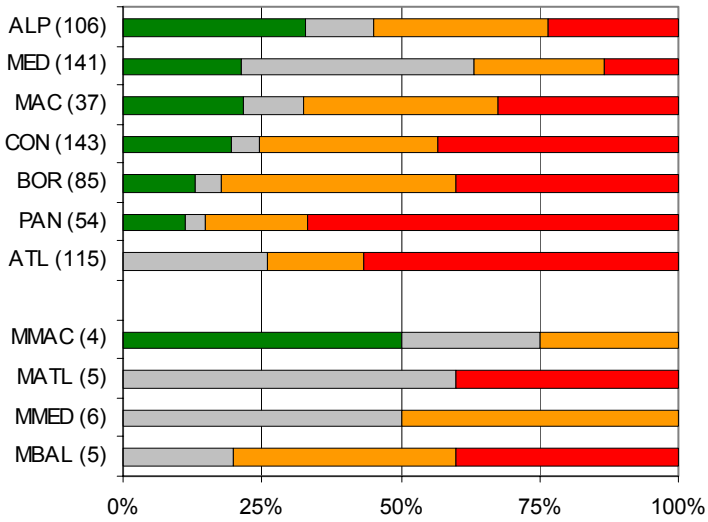
V této zprávě jsou výsledky hodnocení stavu stanovišť nebo druhů zařazeny do jedné ze čtyř kategorií: stav „příznivý“ (zelená barva), „nepříznivý až nedostatečný“ (oranžová barva), „nepříznivý až špatný“ (červená barva) nebo „neznámý“ (šedá barva).

B) Stav typů stanovišť uvedených v příloze I směrnice o stanovištích

Na biogeografické úrovni se téměř 65 % ze 701 posuzovaných stanovišť uvedených v příloze I nachází v nepříznivém stavu. Pouze u 17 % hodnocení stanovišť byl výsledek příznivý (graf 1.A).

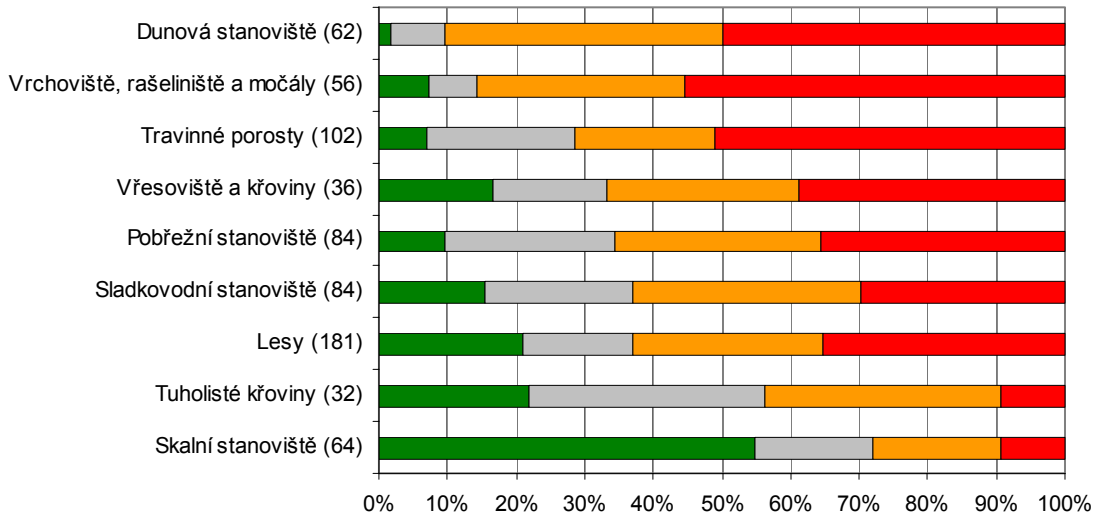
Graf 1.A **Graf 1.B**

Graf 1.A: Shrnutí informací o stavu stanovišť uvedených v příloze I (údaje v procentech se vztahují na počet provedených hodnocení)

Graf 1.B: Shrnutí informací o stavu typů stanovišť v různých biogeografických oblastech (číselné údaje v závorkách znamenají počet hodnocení)

Pokud jde o stav stanovišť v různých biogeografických oblastech (graf 1.B), existují mezi oblastmi zřetelné rozdíly. U žádného z hodnocení stanovišť v atlantské oblasti nebyl výsledek příznivý, zatímco ve středomořské a alpínské oblasti byl výsledek příznivý u 20 až 30 % hodnocení stanovišť.

Příloha I směrnice o stanovištích zahrnuje širokou škálu typů stanovišť, která jsou rozdělena do devíti skupin příbuzných typů, jako jsou například lesy či travinné porosty. Graf 2 uvádí souhrn výsledků hodnocení provedených pro každou z těchto devíti skupin stanovišť.

Graf 2: Posouzení stavu stanovišť podle skupin typů stanovišť (číselný údaj v závorce znamená počet hodnocení provedených v každé skupině)

Většina travinných stanovišť v Evropě vyžaduje aktivní péči. Úpadek tradičních forem obhospodařování má v některých územích za následek úbytek biologické rozmanitosti, zatímco v jiných oblastech způsobuje problémy přechod k intenzivním zemědělským metodám. Travinná stanoviště jsou vystavena tlaku zejména v atlantské, panonské a boreální oblasti.

Vrchoviště, rašeliniště a slatiniště vyžadují zvláštní hydrologický režim. Stav těchto typů stanovišť je obzvlášť špatný v atlantské a kontinentální biogeografické oblasti.

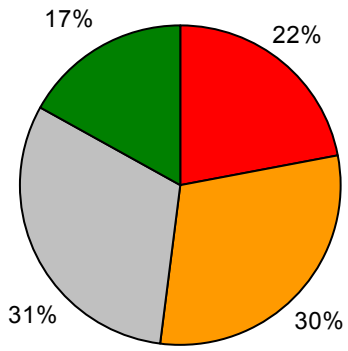
Stanoviště s dunami jsou pod silným tlakem v celé EU a jejich stav není téměř nikdy posuzován jako příznivý. Jako hlavní hrozbu uvádějí členské státy rozvoj cestovního ruchu v pobřežních oblastech.

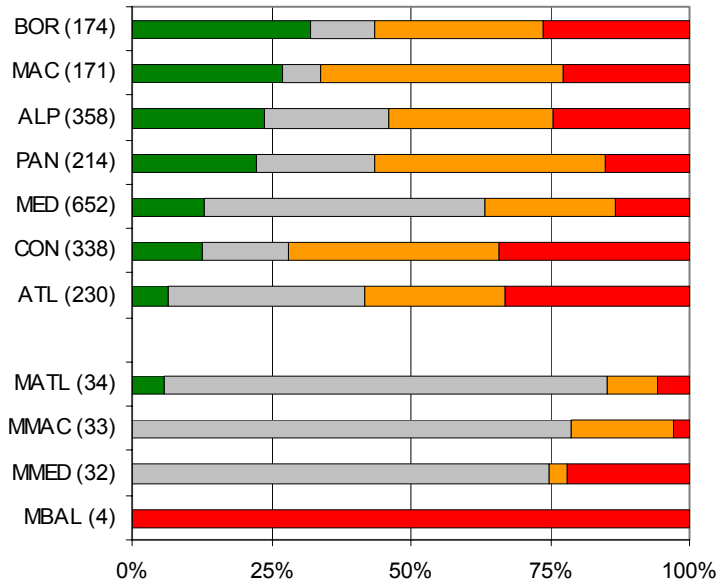
U skalních stanovišť a tuholistých křovin (např. různé druhy sutí) pozorujeme tendenci k příznivějším hodnocením než u jiných skupin stanovišť. Jednoznačnou výjimkou z tohoto všeobecného pravidla je typ stanoviště „stálé ledovce“, neboť ledovce jsou v celé EU ohroženy v důsledku změny klimatu.

U lesních typů stanovišť je situace ve všech oblastech značně odlišná a obecné trendy jsou méně zjevné.

C) Stav druhů uvedených v přílohách směrnice o stanovištích

Celkově bylo v celé EU provedeno 2 240 hodnocení jednotlivých druhů. Pouze 17 % těchto hodnocení bylo příznivých, 52 % bylo nepříznivých a u 31 % případů byl stav označen za neznámý (graf 3.A).

Graf 3.A **Graf 3.B**

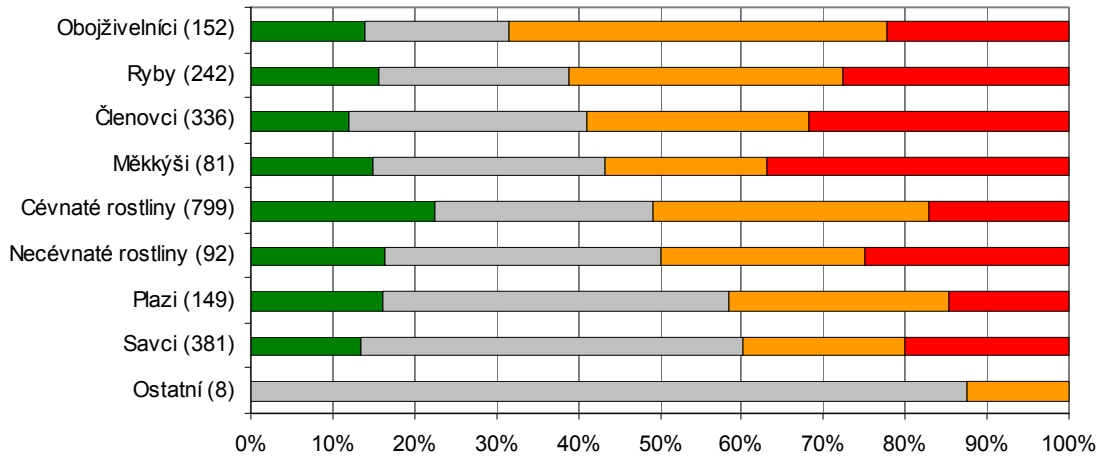
Graf 3.A: Shrnutí informací o stavu druhů (údaje v procentech se vztahují na počet provedených hodnocení)

Graf 3.B: Shrnutí informací o stavu druhů v různých biogeografických oblastech (číselné údaje v závorkách znamenají počet hodnocení)

Největší podíl hodnocení, označujících stav za příznivý, byl zaznamenán v boreální oblasti, poté následuje oblast makaronéská a alpínská (graf 3.B). Na základě vysokého počtu hodnocení uvádějících neznámý stav pro středomořskou a atlantskou oblast je velmi obtížné srovnávat.

V případě mořských oblastí uvádí většina hodnocení stav z hlediska ochrany jako neznámý, s výjimkou baltské oblasti, v níž je stav čtyř druhů savců označen ve všech případech jako špatný.

U nejvýznamnějších taxonomických skupin je obtížné nalézt jakékoli systematické rozdíly v jejich stavu z hlediska ochrany v EU (graf 4).

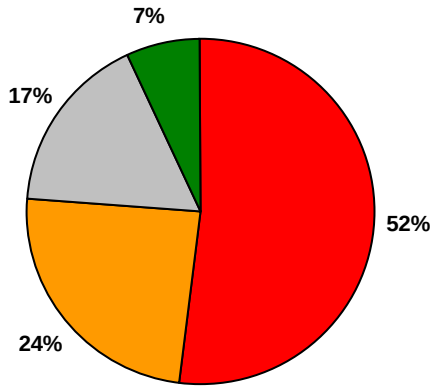
Graf 4: Shrnutí informací o stavu druhů podle taxonomických skupin (číselný údaj v závorce znamená počet hodnocení provedených za každou skupinu)

D) Stav typů stanovišť spojených se zemědělstvím

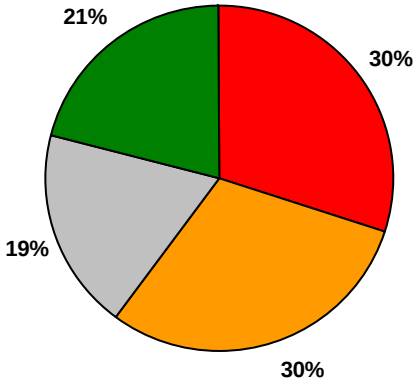
Bylo provedeno srovnání výsledků hodnocení typů stanovišť spojených se zemědělstvím se stanovišti vázanými na jiné formy využívání území (graf 5). Jasně se ukázalo, že stav typů stanovišť spojených se zemědělstvím, u nichž bylo jen 7 % hodnocení příznivých, je všeobecně horší než stav nezemědělských stanovišť, kde bylo 21 % hodnocení příznivých. Obzvlášť vážná je situace v atlantské oblasti, kde žádný z typů stanovišť spojených se zemědělstvím nebyl hodnocen jako příznivý. V atlantské oblasti, která zahrnuje některé z nejintenzivněji obhospodařovaných oblastí v Evropě, je tlak na zemědělskou půdu nejsilnější. V panonské oblasti činil podíl příznivých výsledků hodnocení u těchto typů stanovišť 5 % a ve středomořské oblasti 3 %. Hodnocení situace ve středomořské oblasti je však ztíženo velmi vysokým procentem hodnocení zařazených do kategorie „neznámý“. Výsledky ze současného období podávání zpráv budou sloužit jako podklad pro posouzení dopadu široké škály opatření na podporu biologické rozmanitosti realizovaných v rámci společné zemědělské politiky.

Graf 5: Stav typů stanovišť, které jsou spojeny se zemědělstvím, ve srovnání s typy stanovišť, které nejsou spojeny se zemědělstvím

Typy stanovišť spojené se zemědělstvím (204 hodnocení)

Typy stanovišť, které nejsou spojeny se zemědělstvím (497 hodnocení)

E) Stanoviště a druhy ohrožené změnou klimatu

Ve zprávách, které předložily členské státy, se uvádí, že změna klimatu má negativní dopad na stav 42 typů stanovišť (19 %) a 144 druhů (12 %).

Mokřadní stanoviště, jako např. vrchoviště, rašeliniště a slatiniště, jsou změnou klimatu zjevně postižena nejvíce, poškozena jsou však i dunová stanoviště.

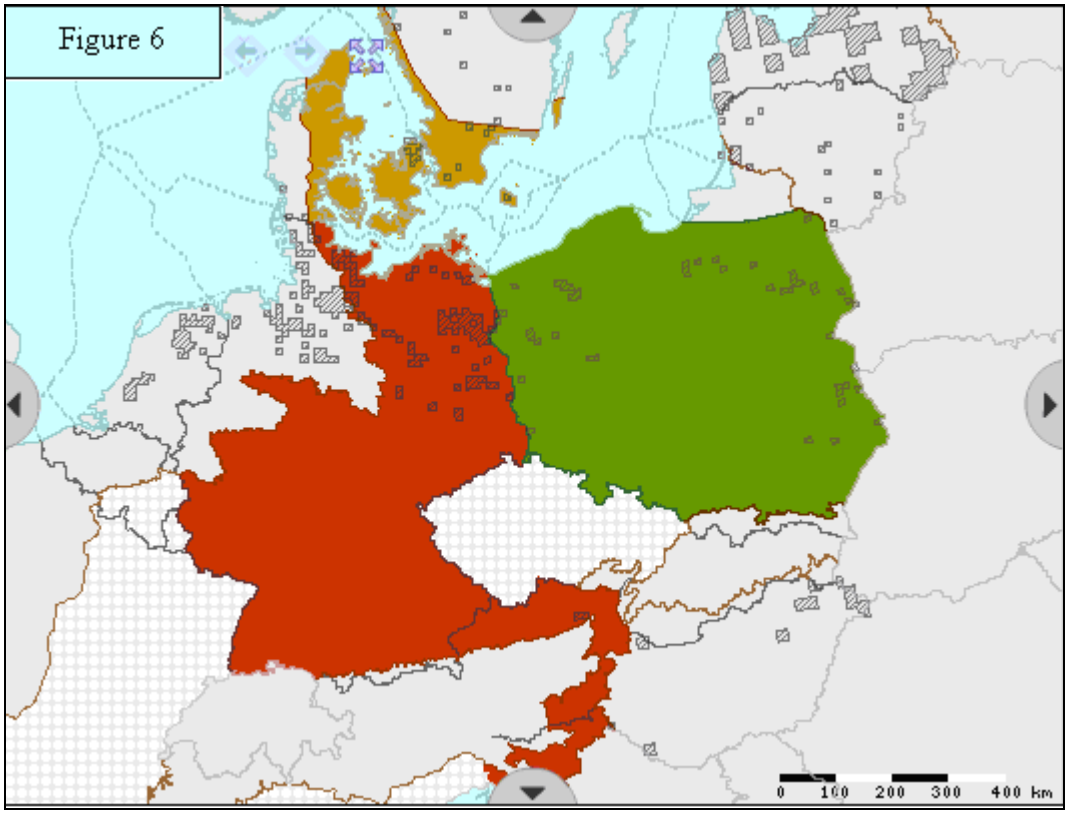
Zdá se, že pokud jde o hlavní skupiny druhů, reagují na změnu klimatu ve srovnání s jinými skupinami nejvíce obojživelníci. Obojživelníci jsou velmi úzce vázáni na mokřadní typy stanovišť ohrožené změnou klimatu (viz výše). Změny klimatu mohou mít u obojživelníků dopad rovněž na úspěšnost reprodukce, neboť u těchto druhů jsou teplotní změny často rozhodující pro zahájení období rozmnožování.

5. O ČEM VYPOVÍDAJÍ VÝSLEDKY

Podávání zpráv podle článku 17 přineslo rozsáhlé informace o stavu více než 200 typů stanovišť a téměř 1 200 druhů z hlediska ochrany v 25 členských státech a 11 biogeografických oblastech. V této zprávě se Komise snažila vypracovat přehled hlavních výsledků a závěrů, jejich shrnutím a konsolidací se však nevyhnutelně skryje větší část podrobnějších informací.

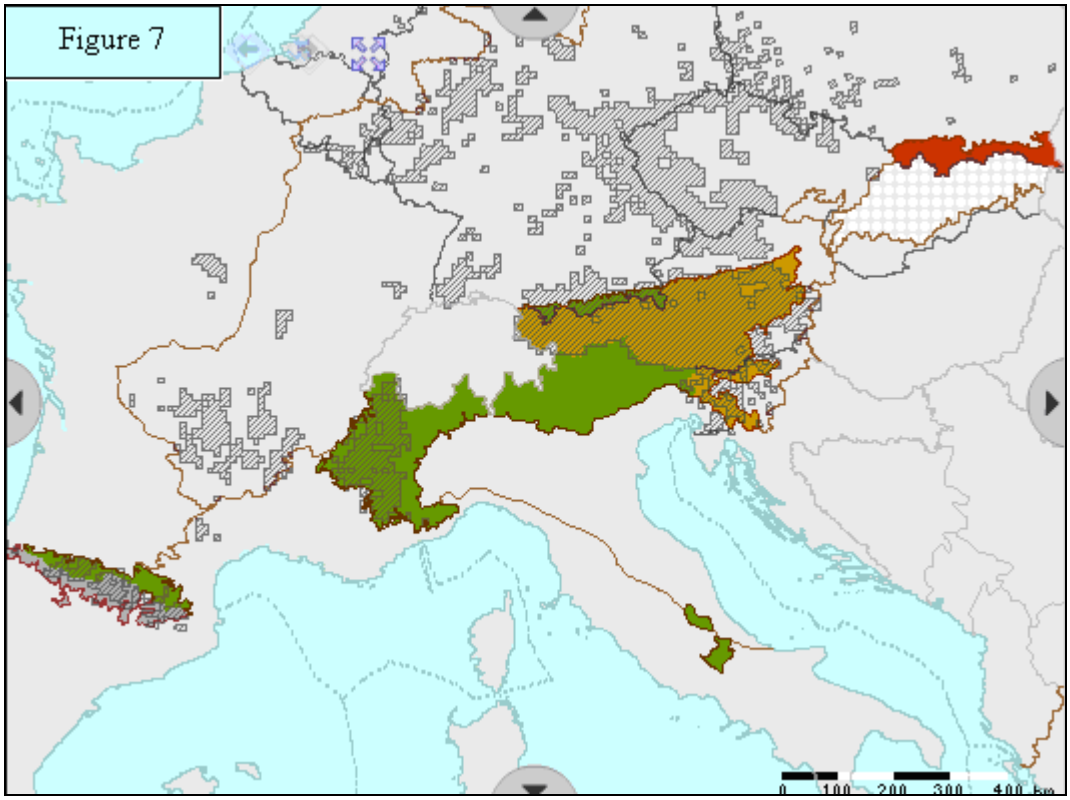
Ačkoli zpráva celkově dochází k závěru, že stav mnoha typů stanovišť a druhů z hlediska ochrany je nepříznivý, podrobnější výsledky ukazují, že se stav populací některých druhů, jako např. medvěd hnědý, vlk a bobr, pomalu zlepšuje a že se tyto populace znovu objevují v řadě oblastí (i když ne všude). U velkých druhů, mezi něž patří i druhy výše uvedené, je zvětšování jejich areálů rozšíření znamením toho, že existují vhodná stanoviště a že negativní tlaky, jakými jsou lov a znečištění životního prostředí, se zmenšily.

U mnoha druhů a typů stanovišť, jejichž stav byl celkově vyhodnocen jako nepříznivý, se při podrobnějším prozkoumání navíc ukázalo, že jejich stav z hlediska ochrany se mezi členskými státy výrazně liší. Regionální hodnocení jsou založena na až deseti hodnoceních od členských států a negativní regionální hodnocení jsou často založena na hodnoceních států, které nahlásily odlišné výsledky. Například stav z hlediska ochrany v případě šídla rudonohého *Aeshna viridis* byl celkově v kontinentální oblasti vyhodnocen jako „nepříznivý až špatný“, ale situace je v každé ze tří zemí výskytu tohoto druhu odlišná (viz obrázek 6).

Obrázek 6: Hodnocení členských států, týkající se šídla rudonohého *Aeshna viridis* uvedeného v příloze IV, pro kontinentální oblast. Pro tuto oblast byl stav uvedeného druhu z hlediska ochrany označen jako „nepříznivý až špatný“ (viz http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17).

Podobný byl výsledek hodnocení stavu rostlinného druhu *Arnica montana*, jenž byl pro alpínskou oblast označen jako „nepříznivý až špatný“. Z obrázku 7 však vyplývá, že stav na úrovni jednotlivých států je různý – od příznivého na západě až po nepříznivý až špatný na východě. Toto zjištění ovšem platí pouze pro alpínskou oblast. V „atlantské“ části Francie a v zemích Beneluxu (atlantská a kontinentální oblast) je stav tohoto druhu z hlediska ochrany „nepříznivý až špatný“.

Obrázek 7: Hodnocení členských států, týkající se stavu rostlinného druhu *Arnica montana* uvedeného v příloze IV, pro alpínskou oblast. Pro tuto oblast byl stav uvedeného druhu z hlediska ochrany označen jako „nepříznivý až nedostatečný“ (viz http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17).

6. VZTAH MEZI STAVEM Z HLEDISKA OCHRANY A SOUSTAVOU NATURA 2000

A) Úvod

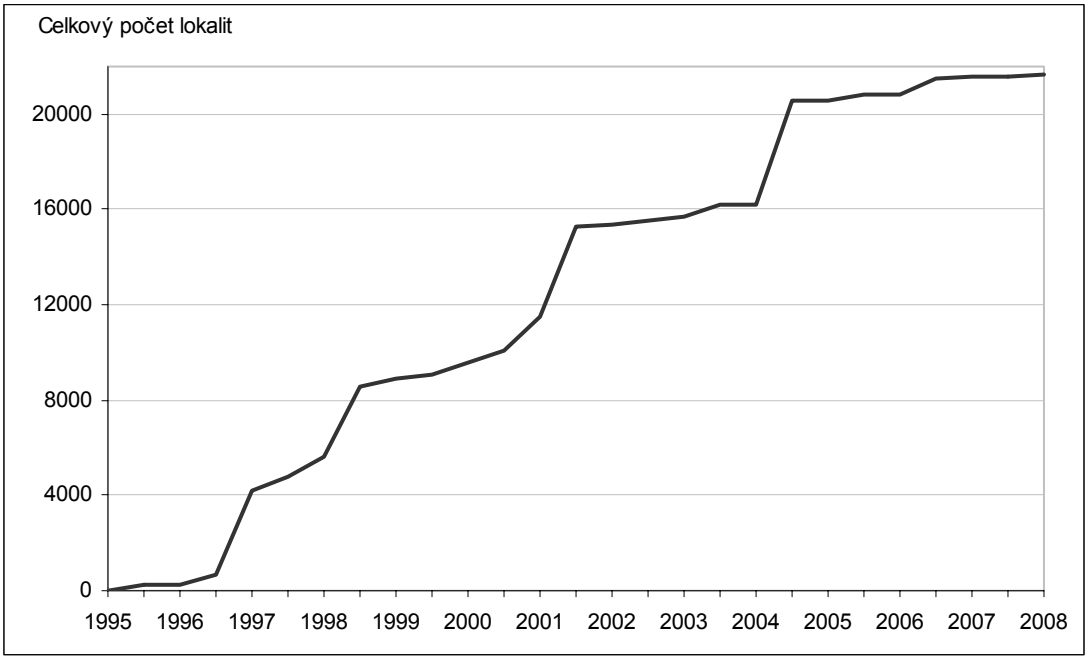
Podle směrnice o stanovištích musí souhrnná zpráva Komise obsahovat zhodnocení příspěvku soustavy Natura 2000 k dosažení cílů podle článku 3. Úkolem soustavy Natura 2000 bylo zejména zajistit zachování nebo případně obnovu příznivého stavu typů stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II směrnice o stanovištích z hlediska ochrany v jejich přirozeném areálu.

B) Co je Natura 2000?

Podle článku 3 směrnice o stanovištích jsou členské státy povinny vytvořit řadu chráněných území. Tato území jsou součástí soustavy Natura 2000 (sestávající z území vymezených podle směrnice o stanovištích a směrnice o ptácích), která je největší ekologickou soustavou v celosvětovém měřítku. Doposud bylo v rámci směrnice o stanovištích vymezeno téměř 22 000 lokalit, které představují zhruba 13,3 % území EU. Soustava Natura 2000 celkem zahrnuje přes 25 000 lokalit (v rámci směrnice o ptácích i směrnice o stanovištích), jež se nacházejí na územích s velmi odlišným způsobem využívání (oblasti zemědělské a lesní, volná příroda) a pokrývají 17 % plochy území EU.

C) Soustava Natura 2000 a její příspěvek k dosažení příznivého stavu z hlediska ochrany

Soustava Natura 2000 se postupně vytvářela v průběhu uplynulých 15 let (graf 8) a její suchozemská část by měla být dokončena do roku 2010.

Graf 8. Vývoj soustavy Natura 2000 z hlediska počtu lokalit

Po oficiálním zařazení lokality do seznamu lokalit v zájmu Společenství musí členský stát podle ustanovení směrnice během šesti let přijmout ochranná opatření nezbytná pro zachování ekologické hodnoty dané lokality. Z důvodu zpoždění při vytváření soustavy a vzhledem ke skutečnosti, že v mnoha případech není zpracování ochranných opatření dosud ukončeno, je v této fázi nerealistické očekávat jasný pozitivní vztah mezi soustavou Natura 2000 a stavem typů stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II směrnice o stanovištích. To však neznamená, že neexistují kladné příklady (viz oddíly 3 a 4 výše). V mnoha případech došlo v lokalitách soustavy Natura 2000, obzvláště v těch, které jsou finančně podporovány v rámci programů LIFE nebo programů rozvoje venkova, na lokální úrovni ke značnému zlepšení. Kromě toho existují jednoznačné vědecké důkazy o tom, že lokality soustavy Natura 2000 vymezené v rámci směrnice o ptácích, jež byla přijata o 13 let dříve než směrnice o stanovištích, významně přispívají k ochraně ptačích druhů[7]. V termínech stanovených pro předložení druhé (rok 2013) a třetí zprávy (rok 2019) by měl být pozitivní příspěvek soustavy Natura 2000 ke stavu typů stanovišť a druhů z hlediska ochrany uvedených ve směrnici o stanovištích již jasně patrný.

[7] Mezinárodní politika zachování zdrojů je přínosem pro ochranu ptáků v Evropě. Časopis *Science* z 10. srpna 2007.

D) Finanční podpora při provádění směrnice o stanovištích

Podle odhadu Evropské komise z roku 2004 činily celkové náklady na péči o soustavu Natura 2000 6,1 miliard EUR[8]. K tomu přistupují ochranná opatření, jež členské státy přijímají k dosažení cílů směrnice mimo lokality soustavy Natura 2000. Na úrovni EU pochází větší část finančních prostředků, které jsou k dostupné na ochranu přírody, z programů rozvoje venkova, uskutečňovaných v rámci programů společné zemědělské politiky a politiky soudržnosti. Cílené projekty financované z programu LIFE navíc rovněž přispěly ke zlepšení stavu konkrétních stanovišť a druhů. Možností na podporu biologické rozmanitosti v rámci finančních nástrojů EU využívají členské státy velmi odlišnými způsoby a z výsledků uvedených v této zprávě vyplývá, že investice je třeba v řadě případů navýšit, pokud mají členské státy dodržet své závazky v rámci směrnice o stanovištích.

7. ZÁVĚRY

EU poprvé provedla úplné hodnocení stavu z hlediska ochrany svých nejvíce zranitelných stanovišť a druhů ve 25 členských státech a 11 biogeografických oblastech (sedmi suchozemských a čtyř mořských). EU má nyní k dispozici jasnou srovnávací úroveň pro posouzení budoucích trendů, pokud jde o stav nejvíce zranitelných druhů a stanovišť na jejím území. Takový rozsah zpráv o stavu biologické rozmanitosti nemá v Evropě obdoby.

Ochrana biologické rozmanitosti je pro Evropskou unii prioritním cílem a aby naše politika byla úspěšná, potřebujeme úplné a spolehlivé údaje o stavu biologické rozmanitosti v EU. Je proto naprosto nezbytné investovat dostatečný objem finančních prostředků do monitorování a podávání zpráv jak v rámci směrnice o stanovištích, tak i směrnice o ptácích. Tato zpráva ukazuje, že řada členských států musí do této činnosti investovat mnohem více a že v případě mořských stanovišť a druhů je k dispozici pouze nepatrné množství informací nebo informace dokonce zcela chybějí.

Ze zpráv za období let 2001–2006 vyplývá, že u mnoha stanovišť a druhů uvedených ve směrnici o stanovištích nebylo na úrovni jednotlivých států ani na biogeografické úrovni dosaženo příznivého stavu z hlediska ochrany. V některých případech nicméně existují známky svědčící o pozitivním trendu. Výsledky dalšího kola monitorování a podávání zpráv ukáží, zda se tyto vývojové trendy potvrdí.

Významným předpokladem pro úspěch směrnice je vynakládání finančních prostředků na ochranu biologické rozmanitosti. Mimořádný význam má nárůst financování ze zdrojů EU ve prospěch biologické rozmanitosti během tohoto desetiletí a jeho důsledky, stejně jako dopad změn koncepčních přístupů v praxi, je třeba monitorovat, aby bylo zajištěno, že povedou k trvalému zlepšení stavu biologické rozmanitosti. Nesmírná závažnost problému zastavení úbytku biologické rozmanitosti si v nadcházejících letech vyžádá podstatně větší úsilí.

Ze zpráv předložených členskými státy vyplývá, že celkový stav typů travinných stanovišť, mokřadů a pobřežních typů stanovišť je obzvlášť špatný. Travinné typy stanovišť jsou především vázány na tradiční formy zemědělství, které se z celého území EU postupně vytrácejí. Stav všech typů stanovišť z hlediska ochrany spojených se zemědělstvím je

[8] KOM(2004) 431 v konečném znění, sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o financování soustavy Natura 2000.

zpravidla výrazně horší ve srovnání s jinými typy stanovišť. Zatímco v některých částech EU lze tento stav odůvodnit intenzivnějšími formami zemědělství, v jiných oblastech je hlavní příčinou jeho zhoršení opouštění zemědělské půdy a absence obhospodařování. Mokřadní stanoviště jsou nadále přeměňována na jiné typy území a projevují se na nich také důsledky změny klimatu. Pobřežní stanoviště jsou vystavena rostoucímu tlaku způsobenému urbanizací.

Vytváření suchozemské části soustavy Natura 2000 je ve fázi dokončování a prioritním cílem nyní musí být zajištění vývoje a provádění příslušných ochranných opatření ve všech lokalitách soustavy Natura 2000 (včetně dostatečné finanční podpory). Pokud jde o mořské prostředí, je pro dokončení soustavy ještě zapotřebí vynaložit značné úsilí.